

Interesse for nær. Et indirekte Bevis herpaa ser jeg deri, at den bestemmer med Hensyn til Taksationen, at der skal tages særligt Hensyn til saadanne Steder ved Købstæderne, hvor Produkterne maatte have særlig høj Værdi. Det er et Vidnesbyrd om, hvorledes den gamle Lov har en vis Ængsteligthed for at træde Enkeltmands Interesse for nær. I 1845 indskrænkede man sig for Bivejenes Vedkommende til, at Retten kun skulde gælde Grus, og samtidig indførte man en Bestemmelse om, at Haver og Lystskove skulde være fri for Forpligtelsen til at yde Grus til Biveje, og udstrakte denne Bestemmelse til ogsaa at gælde Forordningen af 13de December 1793. Og endelig i Loven af 1868 om Materiale til Jærnbannerne erkendte man, at Sten efterhaanden, som Tiderne vare skredne frem, vare blevne en Artikel, som havde Værdi, saa at det maatte erkendes for ret og billigt, at Ejeren fik fuld Erstatning for Stenenes Borttagelse efter uvildige Mænds Skøn. Men hvis man nu vil føre disse Bestemmelser videre, maa man ogsaa komme til den Erkendelse, at ikke blot Sten efterhaanden have faaet Værdi, men at ogsaa Grus mange Steder har faaet en særdeles høj Værdi; efterhaanden som Cement er blevet et mere almindeligt Bygningsmateriale, ere lerfri Harpesten ogsaa blevne en meget kostbar Artikel, navnlig i Nærheden af de store Købstæder. Hvis man ikke i 1793 er gaaet ud fra den Forudsætning, at disse Materialier ikke havde nogen synderlig Værdi for Ejeren, forstaar jeg ikke, hvorledes det var muligt for Rigsdagen i 1868 at give udviklende Bestemmelser af Forordningen af 1793, saadanne Bestemmelser, som dog aabenbart stode i Strid med Grundlovens § 82, der lyder saaledes: „Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstaa sin Ejendom, uden at Almenvellet kræver det. Det kan kun ske ved Lov og mod fuld Erstatning“. Jeg tror, det er en Fejl af Lovgivningsmyndighederne, hvis vi skyde dette Forhold fra os og blive ved at lade de gamle Bestemmelser være raadende, thi det giver Anledning til ikke lidt Misnøje, og jeg mener, det er paa høje Tid, at vi faa andre Bestemmelser paa dette Omraade. Derfor er det, jeg paaskønner Forslagets Fremkomst, skønt jeg, som sagt, erkender, at det har store Mangler og vist næppe er gennemførligt i den Form, hvori det foreligger. Forholdet, saaledes som det nu har udviklet sig, er blevet ligefrem stridende mod Befolkningens Retsfølelse, en Retsfølelse, der har udviklet sig paa Grundlag af

Grundlovens § 82, som værn om Ejendomsrettens Ukrænkelighed. Det vil man ikke kunne nægte, man vil kunne modtage mange Vidnesbyrd om det, naar man bevæger sig mellem Befolkningen, der er en udpræget Misnøje med de herhenhørende forældede Bestemmelser. Vi have i en Række af Aar været saa vante til at høre Grundloven paaberaabt som Værn for vore politiske, forfatningsmæssige Rettigheder. Det er karakteristisk for hele den Vending, Tiden har taget nu, at høre Grundloven paaberaabt som Værn for Befolkningens økonomiske Interesser, men det er fuldt berettiget at paaberaabe sig Grundloven ogsaa i denne Henseende. Der var en Mand, som skrev til mig: „Det er mit Haab, at den Tid maa komme en Gang, da Grundlovens rene, tydelige Ord maa blive respekterede“. Man hører i den Maade, hvorpaa disse Ord ere formede, ligesom en Efterdønning fra den storpolitiske Kamp. Ikke desto mindre har Manden Ret i at paaberaabe sig Grundlovens klare Bestemmelse som Værn om hans Ejendomsret. Det er dog ikke nok med, at disse forældede Bestemmelser bringe Forstyrrelse ind i Befolkningens Retsbevidsthed og vække megen Misfornøjelse baade her og der omkring i Landet. Men her staa i Virkeligheden ganske betydelige økonomiske Interesser paa Spil især for Enkeltmand; jeg tror ikke, det er saa store økonomiske Spørgsmaal, set fra det offentlige Side, men for Enkeltmand drejer det sig her om økonomiske Spørgsmaal af virkelig Betydning. Thi de gamle forældede Lovbestemmelser tvinge jo ligefrem Enkeltmand til at bringe endogsaa store Ofre paa det offentlige Alter. Den højtærede Indenrigsminister sagde, at Ordføreren ikke havde fremhævet Eksempler paa, at den nuværende Ordning vækker Misfornøjelse. Hvis det maa være mig tilladt over for den højtærede Indenrigsminister at fremdrage et saadant Eksempel, kan det ske ved et Eksempel fra min Hjemstavn. Der findes netop ganske betydelige Grusgrave i Nærheden af Odense, Grusgrave, hvis Materialier Ejerne ere i Stand til at udbringe til endog meget høje Priser. Den 1ste Januar 1894 udlagde Amtet en af disse Grusgrave til sit eget Brug, og siden den 1ste Januar 1894 har Amtet i Gennemsnit hvert Aar borttaget 22 Favn Sten fra denne Grusgrav foruden en stor Mængde Grus. I Erstatning for dette har Ejeren efter Taksation faaet gennemsnitlig 120 Kr. om Aaret. Men Værdien af de Materialier, som ere bort-